

1. Inleiding

De huidige definitie van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) sluit nauw aan bij de omschrijving van een specifieke leerstoornis in de DSM-5 en luidt als volgt:

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.

Wat betreft het begeleiden van lees- en/of spellingproblemen van leerlingen maken we in de brugklas onderscheid tussen de volgende groepen:

1. Dyslectische leerlingen.
Deze leerlingen hebben in het basisonderwijs al een dyslexieverklaring gekregen. Er wordt daarvan aantekening gemaakt in het leerlingvolgsysteem van de school.
2. Leerlingen met lees- en/of spellingproblemen.
 - Deze leerlingen kunnen gesignaleerd zijn door de basisschool.
 - Ook is het mogelijk dat ouders lees- en/of spellingproblemen bij hun kinderen gesignaleerd hebben.

Soms kunnen in de loop van het schooljaar zeer ernstige spellingproblemen bij de moderne vreemde talen een vermoeden geven van dyslexie

2. Signalering en onderzoek van lees- en/of spellingproblemen

2.1 Signalering

Als informatie van de basisschool of ouders aangeeft aan dat er sprake is van lees- en/of spellingproblemen worden leerlingen in de brugklas getest op leesvaardigheid en spelling, in de eerste vier weken van het schooljaar door het

RT/ NT2-team volgens het "Protocol Dyslexie VO". Na iedere rapportvergadering volgt weer een screeningsronde

Onvoldoende resultaten geven een aanwijzing voor lees- en/of spellingproblemen bij niet-dyslectische leerlingen.

2.2 Onderzoek

De testresultaten van de leerlingen worden geanalyseerd. Als blijkt dat de spellingfouten en/of het leestempo wijzen op mogelijke dyslexie, volgt het volgende traject:

1. De leerling wordt uitgenodigd bij de remedial teacher.
Deze probeert door middel van een gesprek met de leerling zicht te krijgen op het lezen en spellen tijdens de basisschoolperiode. De remedial teacher vraagt zo nodig aanvullende informatie aan de basisschool en/of de ouders.
2. Informatie betreffende de leerling uit het Onderwijskundig Rapport van de basisschool wordt nogmaals bestudeerd.
3. De remedial teacher formuleert een hulpvraag.
4. Ouders worden hierover schriftelijk geïnformeerd.
5. Mentoren worden hierover schriftelijk geïnformeerd.
6. Er wordt aan de ouders toestemming gevraagd voor begeleiding op het gebied van lezen en/of spellen
7. De verzamelde gegevens van de leerling worden opgeslagen in het persoonlijke dossier van de leerling en in het digitale volgsysteem van het remedial teaching team.

Als blijkt dat er serieuze signalen voor leesproblemen zijn, worden er aanvullende leestesten afgenomen voor technisch lezen zoals de EMT (Eén Minuut Test) en de Klepel (Twee Minuten Test voor pseudo-woorden).

3. Begeleiding

3.1 Begeleiding van leerlingen met een dyslexieverklaring

De begeleiding vindt plaats tijdens de reguliere lessen. Samen met de leerling wordt gekeken naar het meest geschikte lesuur. De leerling krijgt een maatwerktraject

3.2 Begeleiding van leerlingen met lees- en/of spellingproblemen

Na toestemming van de ouders start de RT-begeleiding, individueel of in een klein groepje. De begeleiding vindt plaats tijdens de reguliere lessen. Samen met de leerling wordt gekeken naar het meest geschikte lesuur

De vorderingen worden regelmatig geëvalueerd. Na een half jaar wekelijkse remediëring worden de lees/spellingtesten opnieuw afgenomen.

Mocht uit de testen naar voren komen dat er misschien sprake is van dyslexie, dan kan op eigen kosten een extern dyslexieonderzoek gedaan worden.

Als uit het dyslexieonderzoek naar voren komt dat de leerling inderdaad dyslectisch is, wordt deze begeleid als een dyslectische leerling. Zie punt 3.1.

Alle gemaakte afspraken worden vastgelegd in het digitale volgsysteem (Magister).

4. Leerlingen met een dyslexieverklaring

In het dossier van de leerling dient het onderzoeksverslag en/of dyslexieverklaring aanwezig te zijn. Leerlingen met een dyslexieverklaring worden uitgenodigd voor een gesprek over de begeleiding op de basisschool en thuis en eventuele externe begeleiding. Zo nodig wordt telefonisch aan de ouders aanvullend informatie gevraagd. Het RT-team zorgt ervoor dat alle betreffende docenten van leerlingen met een dyslexieverklaring op de hoogte zijn van de specifieke problemen van de betreffende leerling. Aan het begin van het schooljaar ontvangen de docenten van de onderbouw en bovenbouw een overzicht van alle dyslectische leerlingen van alle verschillende leerjaren. Ook worden dyslectische leerlingen in het leerlingvolgsysteem Magister van de SSgN aangemerkt als dyslectisch.

Op basis van die informatie kan van de docenten verwacht worden dat zij rekening houden met delen uit onderstaande richtlijnen.

Richtlijnen voor docenten ten behoeve van het omgaan met dyslectische leerlingen.

- Begrip opbrengen voor de problemen die veroorzaakt worden door de dyslexie zoals faalangst en een laag zelfbeeld
- Verlenging van tijd bij overhoringen, proefwerken (20% extra tijd tot een maximum van 30 minuten) en examens (25% extra tijd tot een maximum van 30 minuten)
- Gebruik van een dyslexievriendelijk lettertype (Arial, Verdana of een ander lettertype met op blokletters gelijkende letters)
- Voldoende witregel, 1,5 cm
- Eventueel toetsen in vergroot lettertype aanbieden (lettertype Arial12)
- Mondelinge overhoringen bij de moderne vreemde talen in plaats van schriftelijke, als de toets dit toelaat.
- Meer tijd voor het beantwoorden van vragen bij luistertoetsen.
- Gebruik van hulpmiddelen bij schrijfopdrachten zoals computer met grammatica en spellingcontrole.
- Spellingfouten minder zwaar rekenen bij een schriftelijke opdracht tenzij de spelling expliciet getoetst wordt.
- Foute spelling altijd corrigeren (noteer de juiste spelling erbij) om te voorkomen dat het verkeerde woordbeeld wordt ingeslepen.
- Een slecht gemaakte toets mondeling waar mogelijk laten herkansen.
- Geen onverwachte leesbeurt geven in de klas.
- Bij exacte vakken rekening houden met omkering van getallen.
- Gebruik van auditieve ondersteuning bij lange teksten en proefwerken met veel leeswerk(lex-app, ClaroRead, laptop of mondeling) bij alle leesopdrachten is wenselijk.
- Extra leestijd bij luistertoetsen

Hierbij dient opgemerkt te worden dat alle bovenstaande faciliteiten altijd in overleg met school worden bekeken op haalbaarheid binnen de huidige onderwijssituatie.

4.1 Remedial teaching

Dyslectische leerlingen kunnen in de brugklas en het eerste deel van de tweede klas individueel of in kleine groepjes RT-begeleiding krijgen.

Bij de begeleiding kunnen de volgende zaken ter sprake komen:

- Acceptatie van dyslexie als beperking;
- Leren omgaan met dyslexie;
- Investeren in de relatie;
- Feedback geven;
- Helder taalgebruik;
- Huiswerk en toetsen bespreken;
- Taakaanpak en leerstrategieën en de reflectie daarop;
- Voorzieningen die voorwaarden zijn voor het leren;
- Extra individuele instructie;
- Hulp bij het leren samenvatten;
- Hulp bij het verhogen van het lees- en spellingniveau

De RT'er en docenten overleggen met grote regelmaat over het welbevinden en de prestaties van de leerling tijdens de teamvergaderingen. Ervaringen worden uitgewisseld en adviezen gegeven.

De leerling zelf wordt gemotiveerd en gestimuleerd zijn leerproces in eigen hand te nemen. Hij of zij moet aangeven waar stagnaties zitten en samen met de docent en de RT'er naar oplossingen zoeken. Er wordt gewerkt aan het zelfstandig om kunnen gaan met zijn of haar dyslexie.

4.2 Begeleiding - in de klas.

Wat zijn zaken die het voor een dyslectische leerling makkelijker maken om de leerstof te verwerken die in de klas kunnen worden aangereikt?

- Een overzicht geven van de leerstof en voorkennis activeren;
- Het bespreken van huiswerk en toetsen en fouten laten verbeteren;
- Variatie in aanbod: leerstof zowel visueel, auditief als handelend aanreiken;
- Veel uitleg en oefening van vaktermen en schooltaalwoorden;
- Het vermijden van tegelijkertijd luisteren en schrijven;
- Het benoemen van hoofd- en bijzaken;
- Kernwoorden uit vragen leren halen;
- Leerstof wordt door de docent voorgelezen, leerlingen lezen mee;
- Leerlingen leren plannen van hun huiswerk
- In de les tijd geven voor informatieverwerking;
- Reflectie op de taakaanpak;
- Samenwerking in tweetallen;
- Variatie in toetsvormen bv. presentaties, mondelinge toetsing,
- Een leerling krijgt alleen voorbereide leesbeurten;
- Bij het uitleggen van leerstof bij een vreemde taal wordt Nederlands gesproken;
- Huiswerk wordt op het bord gezet en mondeling toegelicht.

4.3 Compenserende maatregelen.

Dyslexie is een handicap die je niet kunt oplossen. Compenserende maatregelen zijn dan ook geheel op zijn plaats.

De SSgN stelt de volgende regels:

- Een grote D boven het proefwerk of schriftelijke overhoring (so) herinnert een docent aan het feit dat een leerling dyslectisch is;
- Een leerling heeft recht op 20% extra toetstijd;
- Toetsen worden aangeboden in een voor dyslecten leesbaar formaat. Arial, lettergrootte 12 en regelafstand 1,5 is vaak voldoende;
- Het gebruik van een laptop behoort, na overleg, tot de mogelijkheden; ook bij toetsen en so's.
- Spelfouten en zwakke formuleringen worden minder zwaar gerekend als zij geen onderdeel van de toetsing zijn;
- Als spelling onderdeel is van de leerstof volgt een aangepaste beoordeling;
- fonetische spelling wordt toegestaan;
- Bij niet begrijpen van de toetsopdracht mag de leerling hierover een vraag stellen
- Naast schriftelijke toetsing ook af en toe mondelinge toetsen;
- Leesondersteuning: In overleg kan gebruik worden gemaakt van gesproken schoolboeken. De huur wordt vergoed door de school op voorwaarde dat expliciet deze maatregel vermeld staat in het advies van de dyslexieverklaring van de leerling.
- Schrijfondersteuning gebeurt via de laptop en ondersteunende software.
- Leerondersteuning kan via methodeafhankelijke en methodeonafhankelijke software en open software zoals Wozzol, Wrts , www.woordjesleren.nl etc.
- Lex-app en ClaroRead mogen gebruikt worden.

4.4 Dispenserende maatregelen.

Bij het vaststellen van dispensatie moet het toekomstperspectief van de leerling centraal staan. Dispensatie voor Frans of Duits wordt alleen verleend bij het positief beantwoorden van de vraag: Heeft deze leerling op grond van zijn dyslexie zodanig moeite met Frans/ Duits dat andere vakken daardoor in de verdrinking komen? Ouders moeten hiervoor schriftelijk toestemming vragen bij de conrector onderbouw van de school. De conrector vraagt advies bij een commissie die bestaat uit het RT-team, teamleider, decaan, mentor en vakdocent.

De vrijgekomen tijd moet de leerling besteden aan het leren van de andere talen.

- Vmbo-t/mavoleerlingen met ernstige dyslexie kunnen in de tweede klas vrijstelling krijgen voor het vak Frans, na het definitief advies voor vmbo-t/mavo. Daarna kan dit vak niet meer gekozen worden. Overleg met de RT'er, de vakdocent en teamleider en hun advies daarover gaat hieraan vooraf.
- Havoleerlingen met ernstige dyslexie krijgen op grond van de wet geen dispensatie. Wel is er bij uitzondering een maatwerktraject mogelijk, waarbij een aangepaste route voor Frans/ Duits aangeboden wordt.

4.5 Zij-instromers.

Leerlingen van zowel onder- als bovenbouw die met een dyslexieverklaring instromen, worden door de teamleider aangemeld bij het RT-team, de mentor en de administratie. Ze komen in aanmerking voor extra tijd bij proefwerken en eventueel proefwerken in vergroot schrift (lettertype Arial12). Als ouders/ leerling het wenselijk vinden, kan de leerling RT-begeleiding krijgen.

4.6 Regelingen t.a.v. Eindexamen.

Tijdens het eindexamen kunnen alle dyslectische leerlingen gebruik maken van auditieve software en extra tijd.